

Rezolucja Europejskiego Komitetu Regionów – Inicjatywa na rzecz wzmocnienia dialogu społecznego

(2023/C 188/02)

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR),

- uwzględniając wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie wzmocnienia dialogu społecznego w Unii Europejskiej ⁽¹⁾,
- uwzględniając komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Wzmocnienie dialogu społecznego w Unii Europejskiej: wykorzystanie jego pełnego potencjału do zarządzania sprawiedliwymi transformacjami” ⁽²⁾,

1. Przyjmuje z aprobatą inicjatywę Komisji Europejskiej na rzecz wzmocnienia dialogu społecznego, ponieważ zmierza ona do umieszczenia dialogu społecznego w samym centrum procesu decyzyjnego na poziomie europejskim i krajowym, uwzględnia potrzebę silnie obecnego dialogu społecznego na wszystkich szczeblach oraz zapewnia wytyczne na temat najlepszych sposobów wzmocnienia tego dialogu i rokowań zbiorowych.

2. Zwraca uwagę, że zgodnie z art. 152 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) Unia ułatwia dialog między partnerami społecznymi, szanując ich autonomię, natomiast Komisja jest odpowiedzialna za popieranie i ułatwianie europejskiego dialogu społecznego zgodnie z art. 154 TFUE. Inicjatywa Komisji stanowi również środek wdrażania zasady 8 Europejskiego filaru praw socjalnych, zgodnie z którą należy konsultować się z partnerami społecznymi w sprawie opracowywania i wdrażania polityki gospodarczej i społecznej oraz polityki zatrudnienia. Dlatego też KR uwypukla znaczenie takich synergii, kładąc nacisk na swój apel o większą przejrzystość, wielopoziomowe uczestnictwo, demokratyzację i znaczący udział partnerów społecznych w ramach procesu europejskiego semestru.

3. Jest zdania, że reformy rynku pracy na szczeblu krajowym muszą przyczynić się do wdrażania Europejskiego filaru praw socjalnych. Oczekuje od Komisji, że pod kątem tych konkretnych aspektów przeanalizuje ona reformy rynku pracy opisane w krajowych planach odbudowy i zwiększania odporności.

4. Zaznacza, że inicjatywa Komisji jest spójna z propozycjami Konferencji w sprawie przyszłości Europy, w szczególności z propozycją 13 dotyczącą dialogu społecznego i rokowań zbiorowych jako sposobu na stworzenie rynków pracy sprzyjających włączeniu społecznemu, a także z propozycją 39.5, zgodnie z którą należy zagwarantować odpowiednie mechanizmy i procesy dialogu obywatelskiego i społecznego na każdym etapie procesu decyzyjnego UE.

5. Uważa, że istnieje pilna potrzeba wzmocnienia dialogu społecznego na szczeblu unijnym, krajowym, lokalnym i sektorowym ze względu na wieloraką presję wynikającą z wpływu transformacji na zatrudnienie i ze spadku odsetka pracowników objętych układami zbiorowymi (z 66 % w 2000 r. do 56 % w 2019 r.).

6. Wskazuje, że pracownicy w mniejszych przedsiębiorstwach lub w sytuacjach niestandardowego zatrudnienia często albo nie są objęci układami zbiorowymi, albo nie są w nich dostatecznie reprezentowani. Zauważa także, że osoby pracujące za pośrednictwem platform internetowych w wielu przypadkach nie mogą korzystać ze swoich praw podstawowych do wolności zrzeszania się i rokowań zbiorowych, zwłaszcza ze względu na brak wspólnych środków komunikacji i możliwości spotykania się online lub osobiście ⁽³⁾.

7. Zwraca uwagę, że aby dialog społeczny stał się standardowym sposobem opracowywania przez UE i państwa członkowskie polityk mających wpływ na rynek pracy, musi być propagowany na szczeblu zarówno międzysektorowym, jak i sektorowym. Powinno to obejmować rokowania zbiorowe, wsparcie na rzecz budowania zdolności, aktywne propagowanie wartości dodanej dialogu społecznego oraz warunki umożliwiające zwiększenie zasięgu umów zbiorowych.

8. Podziela diagnozę Komisji, że dialog społeczny wnosi istotny wkład w zapewnianie sprawiedliwości społecznej, skuteczne zarządzanie kryzysowe – zwłaszcza podczas pandemii COVID-19 – oraz sprawiedliwe zarządzanie zmianami. Podczas pandemii partnerzy społeczni na szczeblu lokalnym i regionalnym odegrali zasadniczą rolę w dalszym świadczeniu podstawowych usług publicznych pomimo trudnej sytuacji gospodarczej i finansowej.

⁽¹⁾ COM(2023) 38 final.

⁽²⁾ COM(2023) 40 final.

⁽³⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Poprawa warunków pracy za pośrednictwem platform internetowych (Dz.U. C 375 z 30.9.2022, s. 45).

9. Zgadza się z opinią Komisji, że daleko jeszcze do osiągnięcia odpowiedniego stopnia dialogu społecznego w całej Europie. Przypomina, że sektorowy dialog społeczny, w tym na szczeblu lokalnym i regionalnym, jest podstawowym warunkiem zapewnienia szerokiego zasięgu negocjacji zbiorowych.

10. Wzywa państwa członkowskie do wdrożenia dyrektywy w sprawie adekwatnych wynagrodzeń minimalnych⁽⁴⁾, która zobowiązuje państwa członkowskie do dopilnowania, aby podczas udzielania i realizacji zamówień publicznych lub umów koncesji wykonawcy i ich podwykonawcy wywiązywali się z mających zastosowanie obowiązków w zakresie wynagrodzeń, prawa organizowania się oraz rokowań zbiorowych w sprawie ustalania wynagrodzeń.

11. Z aprobatą przyjmuje propozycję, aby wyznaczyć koordynatora ds. dialogu społecznego w każdej dyrekcji generalnej Komisji i zobowiązać się do większego angażowania międzysektorowych partnerów społecznych przed przyjęciem programu prac Komisji. Dzięki temu zapewniono by spójniejsze podejście w zakresie konsultacji z partnerami społecznymi i zadbano o należyte zasięganie opinii tych partnerów zgodnie z art. 154 TFUE.

12. Nalega, aby następstwem inicjatywy Komisji było stałe wsparcie administracyjne, finansowe, prawne i polityczne dla europejskich sektorowych partnerów społecznych oraz stowarzyszonych z nimi podmiotów krajowych we wzmacnianiu zdolności partnerów społecznych do udziału w dialogu społecznym na szczeblu zarówno krajowym, jak i europejskim, z jednoczesnym poszanowaniem ich autonomii, zasady pomocniczości i kompetencji państw członkowskich.

13. Podkreśla, że kapitalne znaczenie dla propagowania dialogu społecznego mają władze lokalne i regionalne, ponieważ lokalne i regionalne organy administracji publicznej zatrudniają ponad 12,3 mln pracowników, którzy świadczą szeroki wachlarz usług publicznych⁽⁵⁾ i znajdują się najbliżej MŚP i lokalnej siły roboczej w regionach. Władze lokalne i regionalne, podobnie jak organizacje pracowników, znają lokalne uwarunkowania, co stanowi najlepszy warunek wstępny dialogu społecznego oraz trwałych i elastycznych porozumień. Państwa członkowskie powinny zatem zadbać o istnienie odpowiednich struktur dialogu społecznego, aby wspierać rokowania zbiorowe i stawiać czoła istotnym wyzwaniom związanym z zatrudnieniem w administracji lokalnej i regionalnej.

14. Wskazuje na istotne znaczenie europejskiego komitetu sektorowego dialogu społecznego ds. samorządów lokalnych i regionalnych⁽⁶⁾ dla dopilnowania, by potrzeby, interesy i specyfika pracodawców lokalnych i regionalnych oraz ich pracowników zostały uwzględnione w prawodawstwie UE odnoszącym się do organizacji i do warunków pracy. Podkreśla też znaczącą pracę wykonaną do tej pory przez ten komitet w stosownych kwestiach, takich jak restrukturyzacja, cyfryzacja, migracja i przeciwdziałanie dyskryminacji, bezpieczeństwo i higiena pracy, walka z przemocą ze strony osób trzecich, równość płci itd., i apeluje, by partnerzy dialogu społecznego szerzej angażowali się we wdrażanie zaleceń.

15. Zwraca uwagę na odniesienie do przyjętego niedawno komunikatu Komisji „Wykorzystanie potencjału talentów w regionach Europy”, w którym stwierdza się, że zwiększanie zaangażowania partnerów społecznych w regionach, które znajdują się w pułapce niedoboru talentów lub mogą w nią wpaść, wydaje się kluczowe dla opracowywania rozwiązań ukierunkowanych na konkretny obszar z myślą o wspieraniu lepszych warunków pracy i odpowiednich wynagrodzeń oraz rozwiązaniu problemu niedoboru umiejętności i siły roboczej.

16. Wzywa europejskich partnerów społecznych do współdziałania z platformami konsultacyjnymi KR-u, takimi jak sieć regionalnych centrów (RegHubs)⁽⁷⁾. W 2023 r. przeprowadzi ona konsultację dotyczącą m.in. dyrektywy w sprawie czasu pracy⁽⁸⁾ – ta kwestia ma szczególne znaczenie dla europejskiego dialogu społecznego.

17. Dostrzega potrzebę przeanalizowania wpływu, jaki na dialog społeczny i procedury rokowań zbiorowych wywiera prywatyzacja usług publicznych tradycyjnie świadczonych przez władze krajowe, regionalne lub lokalne (energia, woda, transport, usługi pocztowe itp.). Ponownie wskazuje na potrzebę utrzymania dialogu społecznego i procedur rokowań zbiorowych, a także wprowadzenia środków w celu uniknięcia pogorszenia warunków pracy po zmianie właściciela.

⁽⁴⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2041 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie adekwatnych wynagrodzeń minimalnych w Unii Europejskiej (Dz.U. L 275 z 25.10.2022, s. 33).

⁽⁵⁾ Eurofound, *Representativeness of the European social partner organisations: Local and regional government sector and social services*, 2020.

⁽⁶⁾ Komitet sektorowego dialogu społecznego ds. samorządów lokalnych i regionalnych składa się z dwóch wzajemnie uznawanych sektorowych partnerów społecznych z sektora władz lokalnych i regionalnych: Rady Gmin i Regionów Europy (CEMR) i Europejskiej Federacji Związków Zawodowych Służb Publicznych (EPSU).

⁽⁷⁾ <https://portal.cor.europa.eu/reghub/Pages/default.aspx>

⁽⁸⁾ Dyrektywa 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotycząca niektórych aspektów organizacji czasu pracy (Dz.U. L 299 z 18.11.2003, s. 9).

18. Zwraca uwagę na rosnący odsetek przemocy ze strony osób trzecich, zwłaszcza wobec kobiet⁽⁹⁾. Ta przemoc dotyka również pracowników zatrudnionych przez samorządy lokalne i regionalne z uwagi na dużą reprezentację kobiet w usługach świadczonych zazwyczaj przez władze lokalne i regionalne (takich jak opieka zdrowotna i usługi socjalne), a także ze względu na bliskość sprawców i ofiar przemocy ze strony osób trzecich.

19. Podkreśla znaczenie dialogu społecznego dla udoskonalania polityki i dialogu w obszarze migracji pracowników i zwraca w związku z tym uwagę na swoją opinię „Legalna migracja – Przyciąganie umiejętności i talentów do UE”⁽¹⁰⁾ i na wspólne wytyczne dotyczące migracji i wzmocnienia przeciwdziałania dyskryminacji w samorządach lokalnych i regionalnych, przyjęte przez sektorowy komitet ds. dialogu społecznego na szczeblu władz lokalnych i regionalnych⁽¹¹⁾. W tym kontekście wskazuje na propozycję 41.1 Konferencji w sprawie przyszłości Europy dotyczącą rozpoczęcia w całej UE kampanii komunikacyjnej, której celem byłoby zwiększenie świadomości wśród unijnych przedsiębiorstw rekrutujących obywateli państw trzecich na temat istnienia europejskiej sieci służb zatrudnienia (EURES), unijnego portalu imigracyjnego i narzędzia UE do tworzenia profilu umiejętności obywateli państw trzecich. Ponadto Komisja powinna zachęcać państwa członkowskie, aby uprościły proces przyjmowania i integracji legalnych migrantów oraz ich dostęp do rynku pracy UE.

20. Domaga się, aby dołożono starań o równe traktowanie pracowników pochodzących z państw trzecich, zwłaszcza w zakresie warunków pracy, wolności zrzeszania się i przynależności oraz świadczeń socjalnych. Należy przy tym uwzględnić interseksjonalne czynniki niekorzystnej sytuacji, na przykład związane z płcią, wiekiem, orientacją seksualną i tożsamością płciową, religią itd.

21. Zwraca uwagę, że Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP) opowiada się za tym, by organy ds. pracy zajmowały się kwestią migracji pracowników w kooperacji z partnerami społecznymi w celu opracowania wiarygodnej i zrównoważonej polityki w zakresie migracji pracowników i przeciwdziałania dyskryminacji – polityki, która byłaby oparta na prawach i spójna, uwzględniałaby warunki lokalne i regionalne oraz mogłaby wносить wkład w regionalne procesy włączenia.

22. Pozytywnie ocenia dalsze środki określone w pakiecie dotyczącym umiejętności i talentów, włączając w to stworzenie projektu pilotażowego UE dotyczącego talentów – skierowanego szczególnie do osób uciekających przed rosyjską agresją w Ukrainie – oraz unijnej puli talentów, a także plan, by rozszerzyć zakres tego projektu na uchodźców przebywających w UE. Zauważa, że podczas opracowywania tych narzędzi należy zdwoić wysiłki, aby uwzględnić również odpowiednie umiejętności miękkie, które mogą zapewnić osoby poszukujące pracy, oraz stworzyć sprawiedliwe, łatwo dostępne i przyjazne dla użytkownika systemy migracji pracowniczej, ponieważ nadzbyt biurokratyczne procedury mogą ujemnie wpływać na dostęp uchodźców do rynku pracy, z czym z kolei może wiązać się rosnące ryzyko, że te osoby będą zmuszone do podejmowania pracy niskiej jakości i narażone na nadużycia i wyzysk.

23. Podkreśla rolę Europejskiego Urzędu ds. Pracy (ELA) w dbaniu o to, aby przepisy UE dotyczące mobilności pracowników i koordynacji zabezpieczenia społecznego były egzekwowane w sprawiedliwy, prosty i skuteczny sposób, m. in. dzięki udzielaniu informacji, uzgodnionym i wspólnym inspekcjom, wzmocnionej współpracy administracyjnej czy wspieraniu mobilności pracowników, zwłaszcza za pośrednictwem sieci EURES.

24. Wyraża zadowolenie, że do programu prac partnerów społecznych UE włączono kwestie związane z niedoborem wykwalifikowanej siły roboczej oraz najlepszymi sposobami zapewnienia sprawiedliwej transformacji. Uwypukla rolę regionów i miast jako pracodawców w tych dziedzinach i apeluje tym samym o zagwarantowanie ich odpowiedniej reprezentacji na stosownych spotkaniach międzybranżowych partnerów społecznych.

25. Pochwala zalecenie Rady w sprawie zapewnienia sprawiedliwej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej, w którym wskazano na konieczność włączenia celów w zakresie sprawiedliwej transformacji do procesu kształtowania polityki na wszystkich szczeblach oraz na potrzebę zachęcania władz regionalnych i lokalnych, by odgrywały czynną rolę w opracowywaniu, wdrażaniu i monitorowaniu polityki sprawiedliwej transformacji oraz aktywnie angażowały partnerów społecznych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, jednocześnie szanując ich autonomię.

⁽⁹⁾ <https://www.etuc.org/en/document/safe-home-safe-work-final-report-national-country-studies>

⁽¹⁰⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Legalna migracja: przyciąganie umiejętności i talentów do UE (Dz.U. C 79 z 2.3.2023, s. 59).

⁽¹¹⁾ Baza tekstów dotyczących dialogu społecznego – Zatrudnienie, sprawy społeczne i włączenie społeczne – Komisja Europejska (europa.eu).

26. Akcentuje kapitalną rolę władz lokalnych i regionalnych jako pracodawców i zachęca do aktywnego włączania ich w zapewnianie odpowiedniego udziału partnerów społecznych w realizacji polityki wspieranej przez Europejski Fundusz Społeczny Plus, a także w zapewnianiu specjalnie dla nich przeznaczonych programów budowania zdolności. W tym kontekście z zadowoleniem przyjmuje wymóg przeznaczenia co najmniej 0,25 % funduszy na wspieranie budowania potencjału partnerów społecznych dla tych krajów, które otrzymały zalecenie krajowe dotyczące dialogu społecznego. Działania podejmowane wyłącznie na szczeblu państw członkowskich skutkują brakiem cennych synergii.

27. Zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Komisji Europejskiej, Parlamentowi Europejskiemu, prezydencji szwedzkiej i hiszpańskiej w Radzie UE oraz przewodniczącemu Rady Europejskiej.

Bruksela, dnia 16 marca 2023 r.

Vasco ALVES CORDEIRO

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*
